

лише стимулює до подальших відвідань археологічних пам'яток Ольвійського заповідника, а й лишає певний емоційний маркер, даруючи щось невлучно близьке, цікаве кожному.

Отриманий практичний досвід став фундаментальною основою для розробки комунікаційної програми «Боги Еллади. Ольвія 2500». Адже нинішній швидкісний розвиток суспільства вимагає не лише застосування вже наявного досвіду, а й створення новаторських концепцій різних форм СМК.

Н. Є. Шолуха

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ФІЛОСОФСЬКИХ КОНЦЕПЦІЙ БРУНО ЛАТУРА ТА МАНУЕЛЯ ДЕЛАНДИ

Кінець ХХ ст. продемонстрував вичерпність постмодерністської моделі філософії та пошуки новітніх пояснювальних настанов серед гуманітарних інтелектуальних моделей дійсності. У ХХІ ст. альтернативою стала сукупність філософських теорій під загальною назвою «пласкі онтології», представлені іменами І. Богоста, Г. Гармана, М. Деланди, Б. Латура та ін. Заперечення пріоритетного становища суб'єкта як спільне місце «пласких онтологій» спонукає порушити питання про їхній культурологічний зміст.

Спроби виявлення пізнавальних можливостей «пласких онтологій» здійснювалися, зокрема, П. Гілленом — під час вивчення арт-практик ХХІ ст., І. Богостом — при дослідженні відеоігор, К. Майоровою — щодо сучасної архітектури, І. Давидовим — у релігійнознавчих студіях. Тоді як у вимірах культурології це потребують осмислення евристичні технології та сенси цього філософського мейнстріму.

Рецепція акторно-мережевої теорії М. Деланди та об'єктно-орієнтованої онтології Б. Латура під кутом проблематики культури вможливила виокремлення таких позицій: оновлення зв'язку між природою та культурою, зміна статусу суб'єкта в системі позицій культури, дослідницький наголос на матеріально-речовому вимірі культури.

Модель суб'єкта як того, чий культурні практики зумовлені перетином природного, духовного та космічного, артикульована М. Шелером, у системі координат «пласких онтологій» не заперечує суб'єкта, а засвідчує діалектичність зв'язку між всесвітом і антропологією. Питання про чітке розмежування на природне та людське як наріжний камінь культурологічних дисциплін не нівелюється, а навпаки, переміщується зовні в межі самого суб'єкта. М. Деланда, за допомогою терміну Ж. Дельоза «асамбляж» (у значенні до індивідуальних компонентів суб'єкта), відзначив природні витоки культури. Тоді як Б. Латур, хоча й визначив термін «актант» як позбавлений тотожності через постійну трансформацію, спирався на ресурс суб'єктності через роботу з чуттєвими образами матеріально-речового виміру культури, чим спростив свій підхід до рівня семіотики культури.

Суголосно М. Деланда та Б. Латур змінили позиції суб'єкта в культурі. Класична суб'єкт-об'єктна філософська парадигма, інстальована Р. Декартом та остаточно затверджена Г. Гегелем, легалізувала непорушний авторитет суб'єкта в просторі культури. Тоді як «пласкі онтології» ліквідували цей статус шляхом дескрипції об'єктів і суб'єктів як різних за походженням, але рівних за статусом,

чим зумовили не знецінення суб'єкта, а перегляд його сутнісних ознак і функціонального навантаження в культурі.

У матеріально-речовому вимірі культури, через призму «пласких онтологій», посилюються позиції об'єктів у значенні будь-яких складових світу. Завдяки цій тезі вможливується концептуалізація культури як такої, що легалізована ненааявністю суб'єкта, а онтологічно існує як тривалий процес, складові якого взаємодіють на засадах координації, а не субординації. У М. Деланди культура постає мережею взаємопов'язаних елементів, кордони якої не обмежені, а глибина відсутня, тобто соціальне та природне взаємодіють на паритетних засадах. Тоді як інтелектуальний жест Б. Латура є більш радикальним: «актант» не має форми, що вможливує нескінченність наповнення категорії сенсами та її комбінаторику, а відтак необмеженість змістів культури і культурних практик. У цілому, локус культури в цих евристичних моделях переміщується з діяча на дію.

Таким чином, філософські концепції Бруно Латура та Мануеля Деланди зумовлюють демаркацію та функціональне навантаження суб'єктності в полі культури. Саму ж культуру, за сукупністю характеристик, артикульованих філософами, слід визначити як мережу взаємодії гетерогенних, але рівнозначних артефактів і практик, наділених ознаками мінливості.